

Kárpátalja

Zubánics László:

A TEMPLOMOS LOVAGREND VÁRA SZEREDNYÉN

Ungvárról Munkács felé haladva félúton az utazó önkéntelenül is felfigyel a Szerednyére vezető út mentén emelkedő dombra, és alatta az omló-bomló, de még mindig lenyűgöző méretű kőfalakra. Ez a vár egyike kevés Árpád-kori építészeti emlékeinknek. Szent István utódai emelték a frissen felvett keresztény vallás védelme és - főleg - terjesztése céljából.

Abban az időben az új hit terjesztésére korántsem volt elegendő a misszionáriusok ékes beszéde. A mindenkori uralkodók a meggyőzésnek inkább a fegyveres formáit részesítették előnyben. Ezt sokkal hatékonyabbnak tartották a papi áldásnál, a szentbeszédnél. A hitterjesztésnek ezt a módját legékesebben a *Templáriusok* képviselték. Ők mindig az államhatárok közelében helyezkedtek el, ott emelték az akkori idők bevehetetlennek tartott erődítéseit, s álltak a mindenkori uralkodók szolgálatára.

A lovagrend egészen 1312. évi feloszlatásáig birtokolta ezt a várat. Ezután a *Pálos tanítórend* tulajdonába került az építmény. Az egyházi rendek, monostorok, kolostorok fokozatos felszámolása után a táj hűbérurai vették azt birtokukba. Egy időben a *Drugetheké*, majd a *Dobó családé* volt. Itt élt egy ideig *Dobó István*, az egri főkapitány is, aki, két ezer védőjével visszaverte a törökök hadát, majd belekeveredve egy Habsburg-ellenes "összeesküvésbe", több évet töltött a pozsonyi vár tömlöcében. kiszabadulásának nem sokáig örülhetett, mert 1572. májusának végén a szerednyei várban meghalt. Fia, Ferenc gyermektelenül halt meg. A vár a *Rákócziak* birtokába került. A XVIII. században még némi szerepet játszott a Habsburg-ház elleni kurucfelkelés támaszpontjaként. A magyar szabadságharc leverése után azonban lerombolták és fokozatosan az enyészeté lett.

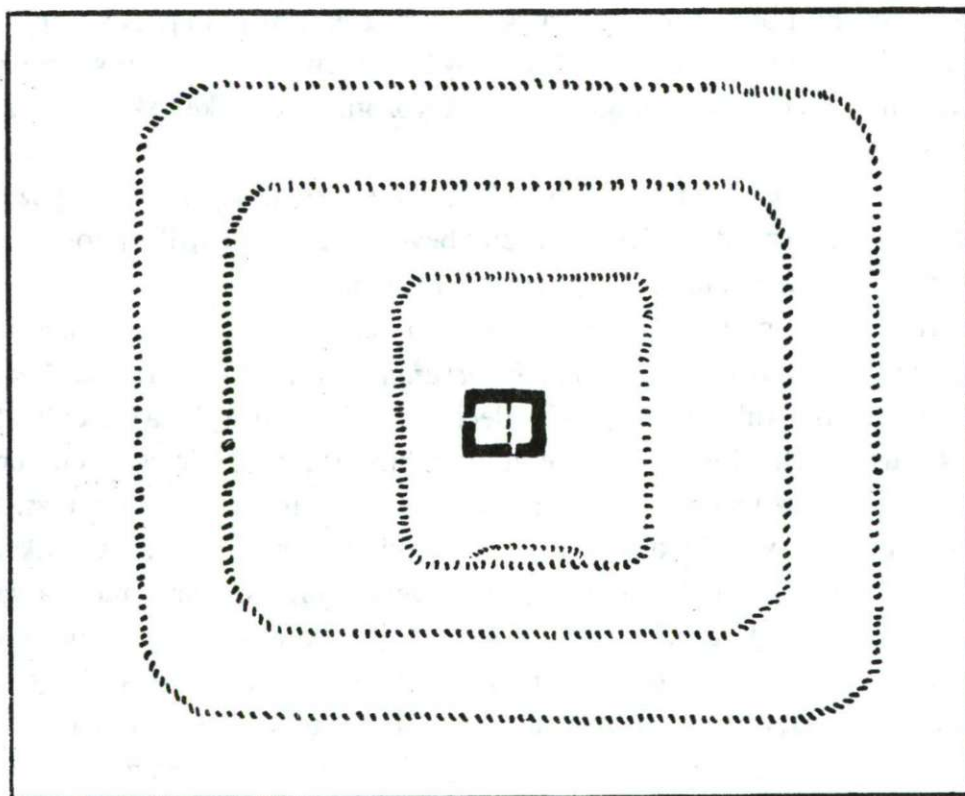
A vár egyik legrégebbi építészeti emlékünk. Szerkezete még nem viseli magán a későbbi korok raffináltabb hadművészetének nyomait. A legegyszerűbb erődítményünk. Mindössze egy nagyobb teremből és egy négyszögletes előretolt bástyából áll. A bástya, az úgynevezett "donzson", kétszintes épület volt. A második szintet azonban a földszinttől fagerendázat és fapadló választotta el, melyet a számtalan ostromok egyike során felgyújtottak, s teljesen leégett. A gazda nélkül

maradt építmény egy részét a múlt évszázad folyamán a falu lakossága saját szükségleteire széthordta.

A falak egyébként igen erősek, a vastagságuk helyenként eléri a 2,8 métert. A négyzet alakú bástya 19 x 19 méter alapterületű. Csak a kevésbé erős falakból rakott erődítményrészek nem tudtak ellenállni a falusiak szerzési vágyának. Ezek már csak nyomokban fedezhetők fel.

A vár védelmi képességét voltak hivatottak növelni a falak körül ásott mély árkok és földhányások, védelmi sáncok. A várárkokat vízzel töltötték fel a közeli patakból. Gyakorlatilag ez képezte a legerősebb védelmi vonalát a várnak. A bástyához csatlakozó várépítmények egész területe nem nagy, mindössze 240 x 120 méter.

(Szova Péter táj kutató hagyatékából)

A szerednyei vár alaprajza